

INTERVIEW

Eva Nyst

e.nyst@medischcontact.nl

@medischcontact

BEDRIJFSARTS DICK SPREEUWERS ADVISEERT CHROOM-6-BEDRIJVEN

‘Nederland roept affaires over zichzelf af’

ED VAN RIJSWIJK

Bedrijfsarts Dick Spreeuwers staat slachtoffers van chroom-6 bij en adviseert hun werkgevers. Hij voorziet nog veel meer affaires, omdat in Nederland – anders dan in de landen om ons heen – niet is vastgelegd hoe schade door beroepsziektes moet worden vergoed.

Een paradox, noemt bedrijfsarts Dick Spreeuwers het. Kantoren in Nederland zijn uitgerust met verstelbare tafels, fietsstoelen en RSI-matten. Tegelijkertijd concludeerde het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) afgelopen zomer dat een bedrijf als Defensie de arboregels voor giftige stoffen zoals chroom-6 met voeten heeft getreden. Met die affaire is Spreeuwers dezer dagen zo'n 70 procent van zijn werktijd druk, schat hij. Zijn bedrijf IKA Ned, gespecialiseerd in klinische arbeidsgeneeskunde, staat getroffen werknemers bij van Defensie en NedTrain en uitkeringsgerechtigden van de gemeente Tilburg. Zijn bedrijfsartsen vliegen in om voorlichting te geven aan werknemers die onbeschermd met het roestwerende en kankerverwekkende middel hebben gewerkt. Ze doen ook individuele beoordelingen en adviseren werkgevers over schadevergoedingen. Een rustige, zakelijke man is Spreeuwers, niet van de superlatieven. Maar over één ding is hij heel uitgesproken: 'De overheid moet een scenario vastleggen voor als iemand lijkt te zijn ziek geworden door zijn werk.'

Wat ontbreekt er?

'Er is geen aandacht voor beroepsziektes, we missen de hele infrastructuur voor preventie, diagnostiek en advies. Ik zie mensen die mogelijk ziek zijn geworden door het werk en moet uitzoeken of dat verband er is. Maar de werkgever wil dat onderzoek niet betalen. Ik ben dan het bedrijf binnengevraagd om re-integratieadvies te geven over die werknemer, maar ik geef natuurlijk overal advies over. Dan wordt iemand op een andere afdeling geplaatst, zodat hij minder last heeft van zijn astma. Maar als iemand een beroepsziekte heeft opgelopen, dan wil je dat onderzoeken en vastleggen en nieuwe gevallen voorkomen. Heel vaak kan dat niet, omdat niemand dat wil betalen.'

De overheid moet een adequate schaderegeling vastleggen

DICK SPREEUWERS

Sinds 2011 is Dick Spreeuwers medeoprichter en directeur van IKA Ned, gespecialiseerd instituut voor klinische arbeidsgeneeskunde. Het bedrijf doet vooral beroepsziektebeoordelingen, meestal na verwijzing door de bedrijfsarts, de huisarts of een medisch specialist. Een beoordeling van een chroom-6-vergiftiging hebben bedrijfsartsen en medisch specialisten niet elke dag op hun bureau. Spreeuwers heeft een aantal specialisten op dat gebied, deels in dienst en deels als zzp'er. Om een conclusie te trekken over het verband tussen blootstelling en ziekte kijken zij naar de expositie, dus naar de vragen: hoelang heeft iemand er gewerkt en wat heeft hij gedaan? Hierbij is het verhaal van de werknemer relevant en de bedrijfsmetingen, als die zijn gedaan. Die metingen zijn er in Tilburg niet, bij Defensie waren ze er wel. Het tweede is het medische verhaal, de diagnose moet rond zijn. De volgende fase is een beschouwing van het biologische mechanisme en epidemiologische literatuur. Dan volgt een conclusie of er een mogelijk, waarschijnlijk of zeker verband is. Voor sommige ziektes is het verband zeker. Zoals bij iemand die met asbest heeft gewerkt en het zeldzame mesotheliom ontwikkelt. Soms is het verband aan te tonen met een test, zoals bij astma.

Krijgen werknemers die ziek zijn door het werk wel een vergoeding?

'Ook daarin is Nederland een buitenbeentje. In heel Europa is wettelijk vastgelegd wat er moet gebeuren als iemand een beroepsziekte oploopt. Maar in Nederland moeten slachtoffers naar de rechter om een vergoeding te krijgen. Zulke zaken duren soms meer dan tien jaar. Je kunt je voorstellen wat dat voor lijdensweg is. Dat redden alleen de volhouders. De politiek denkt schadevergoeding te hebben geregeld via het aansprakelijkheidsrecht. Maar dat werkt dus niet. In andere landen krijgen mensen een hogere uitkering als ze in de bijstand belanden door slecht beleid van hun werkgever, hier niet. Verder is er een lappendeken aan ad-hocvoorzieningen. Toen mensen asbestkanker kregen, vond men het niet te legitimeren dat voor hen geen vergoeding was geregeld. Dus in 2000 heeft de overheid een asbestfonds ingericht. Voor posttraumatische stressstoornis keren Defensie en politie verschillende bedragen uit. De regeling voor mijnwerkers met stoflongen uit 1992 is alweer verdwenen. De nieuwste is die van Defensie voor chroom-6-slachtoffers, straks volgt de gemeente Tilburg met een eigen versie. Maar als een expert als ik zich al regelmatig afvraagt hoe het zit, hoe kan een slachtoffer dan niet verdwalen in de wanorde? De overheid moet een adequate schaderegeling vastleggen waarmee beroepsziektes worden gecompenseerd en voorkómen.'

Voorkómen?

‘De omvang van de chroom-6-affaire is uniek in Europa. De Arbowet is hier zelfs door ons eigen ministerie aan de laars gelapt, dat vind ik onthutsend. Hoe kan het dat wij een chroom-6-affaire hebben en de volgende, met dieselemissies in autogarages, zich alweer aandient? Dat komt doordat we geen schaderegeling hebben. Als vastligt welke vergoedingen moeten worden uitgekeerd, dan wordt preventie een issue. Dan gaan werkgevers en verzekeraars controleren of alles volgens de regels verloopt in plaats van achteraf vaststellen dat het een zootje was. Hoe beter je dat organiseert, hoe minder je betaalt aan schadevergoedingen. Ik durf de

stelling wel aan dat er nu eigenlijk geen verplichte urinemonsters meer worden genomen in bedrijven waar met chroom-6 wordt gewerkt. Dat is de afgelopen jaren minder geworden. Hier zou de arbeidsinspectie een taak in moeten hebben, maar het aantal artsen daar is geminimaliseerd en beroepsziektes is geen speerpunt voor hen. We kunnen in morele oproepen schieten, maar het is vrij logisch: je laat mensen toch niet ziek worden als je het kunt voorkomen?’

TNO schat dat er jaarlijks drie- tot vierhonderdduizend nieuwe patiënten met een werkgebonden aandoening zijn. Moeten zij allemaal in aanmerking komen?

‘De term werkgebonden aandoeningen reserveren we voor alle aandoeningen waarbij werk een rol speelt in het ontstaan ervan. Dus ook burn-out door werk valt daaronder. Het is onzin om te zeggen dat al die driehonderdduizend mensen een vergoeding moeten krijgen. Daar is de politiek natuurlijk bang voor. Daarom moeten er duidelijke afspraken komen. Ik denk dat het om een paar duizend mensen per jaar gaat, die aan schadelijke stoffen zijn blootgesteld en daar ziek van worden. Het voelt niet eerlijk dat er voor iemand met kanker niks is geregeld. Het gaat vooral om erkenning. Die paar duizend euro is vaak niet zo belangrijk – mensen hebben de ziekte toch al opgelopen – maar wel dat wordt erkend waardoor het komt.’

CHROOM-6-AFFAIRE

Chroom-6 heeft een sterk roestwerende werking en wordt daarom veel gebruikt in verf en lak voor voertuigen en vliegtuigen, maar ook in bijvoorbeeld de leer- en houtbewerking. ‘Op zich een uitstekend product dat je prima kunt gebruiken, als je wel een beheersstrategie hebt, zodat mensen er niet aan worden blootgesteld’, zegt Spreeuwers. Want het kan al na een aantal weken allergische reacties veroorzaken en bij jarenlange blootstelling kanker, die tien jaar later optreedt. Astma treedt ook op, maar vaak zonder *delay*. De Arbowet schrijft voor dat bij bewerking van

dergelijke giftige stoffen de werknemer moet worden beschermd tegen bijvoorbeeld inhalatie en inslikken. Ook moet met urinemonsters worden toegezien op concentraties in de werknemer. Het RIVM concludeerde in 2018 dat Defensie deze Arbowet in de periode 1984-2006 niet had nageleefd en werknemers astma en kanker hadden opgelopen door blootstelling aan chroom-6. Zij krijgen 50.000 euro schadevergoeding. In de openbaarheid kwamen vervolgens ook NedTrain en de gemeente Tilburg, die tussen 2004 en 2012 ruim achthonderd uitkeringsgerechtigden onvoldoende

beschermd trainen hadden laten schuren, beschreven in het onafhankelijk onderzoeksrapport ‘Door het stof’. Deze organisaties moeten nog een schaderegeling opstellen. Volgens Spreeuwers speelt de chroom-6-affaire in veel meer bedrijven, maar omdat die niet in de media zijn, wil hij daar niets over zeggen. Spreeuwers zat in de Klankbordcommissie chroom-6 van Defensie. Deze heeft er bij VWS-minister Hugo de Jonge op aangedrongen een vaste commissie te vormen, die bijvoorbeeld algemene criteria kan opstellen voor vergoeding.

Wat weerhoudt de politiek?

'Er ligt een enorme stapel rapporten van de afgelopen twintig jaar over zo'n regeling voor alle beroepsziekten. Maar ook het laatste voorstel, de Extra Garantieregeling Beroepsziekten van Piet Hein Donner uit 2004, heeft het niet gehaald. Er is angst voor overmatig gebruik ervan. Maar dat wordt weersproken door het feit dat er in alle andere landen van Europa wel een regeling is, die overigens ook niet altijd even goed functioneert hoor. We hebben ook te maken met een politieke cultuur die terughoudend is met interventies in de arbeidsrelatie. In het buitenland is er meer

'Je laat mensen toch niet ziek worden als je het kunt voorkomen?'

wetgeving, hier is het idee dat werkgevers en werknemers het samen regelen. Maar wij zien dat het niet geregeld wordt. Een bedrijf heeft de focus liggen bij geld verdienen en productie leveren. Nu moeten we organiseren dat ze zich ook aan de arbo-regels houden, zoals we bedrijven ook dwingen om belasting te betalen. Maar alle aandacht gaat naar re-integratie, want we hebben de unieke situatie dat werkgevers bij ziekte twee jaar moeten doorbetalen met alle verplichtingen en een papiercircus eromheen. Arbodiensten vinden het fantastisch, al die rapporten garanderen de inkomsten. Maar of dat allemaal ergens toe dient? Ik ben zelf ook bedrijfsarts, dus ik mag regelmatig formuliertjes invullen die in een la belanden. Daar zijn we in doorgeschoten. Alles is geregeld voor een werknemer die ziek wordt en een uitkering dreigt nodig te hebben. Natuurlijk is re-integratie belangrijk, maar dat gaat ten koste van de aandacht voor preventie en beroepsziekten. Als je het ene wel regelt – en met zoveel overkill – waarom het andere dan niet?' ■

web

Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.

VELDWERK

DE FORENSISCH ARTS

JEROEN TIMMERMAN werkt bij de GGD in Amsterdam

Zucht. Weer een meldpunt?

In de politiecel op Schiphol zit een verdrietige Amerikaanse vrouw. Haar man is bij haar weg na 23 jaar huwelijk. Ze is even weggevlucht naar Amsterdam en heeft in haar hotel veel gedronken. In de vertrekhal kreeg ze een 'panic attack' en begon ze te schreeuwen, waarop de marechaussee haar aanhield. 'Wat doen we, dok?' Na een kort gesprek mag ze een vlucht later mee.

Aan de stoet van 'verwarde personen' die wij in de politiecel tegenkomen, komt geen einde. Vaak denk ik dat iedereen die er zit verward is. Waarom verstoort je de openbare orde, steel je uit een winkel, mishandel je iemand, rol je zakken of rijd je onder invloed, om een paar veelvoorkomende delicten te noemen. Daar zitten bijna altijd complexe en hardnekkige sociale problemen achter. Meestal in combinatie met te veel drank, pillen, poeders, of alles door elkaar. Psychiatrische problemen

waarvoor acute behandeling nodig is, zien we zelden.

WE MAKEN
EEN MELDPUNT
VERWARDE
POLITICI!

Incidenten door verwarde personen nemen de laatste jaren toe. De politie moet er ook steeds meer menskracht aan besteden. Niet verbazingwekkend, als patiënten door alle organisato-

rische problemen niet meer de juiste zorg krijgen. Wat te doen? Een staatssecretaris heeft nu bedacht dat er – jawel – een Meldpunt Verwarde Personen moet komen. Maar veel gemeenten hebben al jaren zo'n (zorg)meldpunt, in Amsterdam het meldpunt Zorg en Overlast. Die kunnen dat toch prima?

Het wordt steeds ergerlijker, al dat halfslachtige gedoe. De aanhoudende problemen in de psychiatrische zorg. Het geknoei met MC Slotervaart. De roekeloze vermarkting van de arrestantenzorg. En zo voort en zo verder. Ik heb een beter idee: we maken een Meldpunt Verwarde Politici! Sturen we dáár de psycholance op af. Dat voorkomt vast een paar beroerde beslissingen.